

Sygn. akt II Ca 755/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Anna Ścioch-Kozak

Sędzia Sądu Rejonowego Joanna Misztal-Konecka (del.)

Protokolant Dorota Hordziejewska

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2016 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z wniosku K. W. (1)

z udziałem B. W. i K. W. (2)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki B. W. od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 17 kwietnia 2015 roku, sygn. akt II Ns 35/11

postanawia uchylić zaskarżone postanowienie w zakresie rozstrzygnięć z punktów 1., 3., 4., 5., 7. oraz 8. i w tym zakresie przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Joanna Misztal-Konecka Andrzej Mikołajewski Anna Ścioch-Kozak

Sygn. akt II Ca 755/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2015 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w sprawie z wniosku K. W. (1) z udziałem B. W. i K. W. (2) o podział majątku wspólnego K. W. (1) i B. W. postanowił:

1. dokonać końcowego podziału majątku wspólnego byłych małżonków B. W. i K. W. (1);
2. umorzyć „wniosek K. W. (1), co do nierozliczonych brakujących udziałów w nieruchomości położonej w L., dla której w Sądzie Rejonowym w (...) prowadzona jest księga wieczysta nr (...)”;
3. oddalić wniosek co do ruchomości zgłoszonych przez B. W.;
4. oddalić wniosek co do ruchomości zgłoszonych przez K. W. (1);
5. oddalić wniosek o rozliczenie nakładów poniesionych na nieruchomości położone w L. przy ul. (...) oraz ul. (...);
6. umorzyć „wniosek co do ustalenia, że lokal mieszkalny położony w L. przy ul. (...) wchodzi w skład majątku wspólnego B. W. i K. W. (1)”;

7. ustalić wartość majątku objętego podziałem na kwotę 320000 zł, a wpis ostateczny ustalić na kwotę 3520 zł i po zaliczeniu wpisu tymczasowego w kwocie 500 zł, nakazać ściągnąć od K. W. (1) i B. W. po 1505 zł na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie;

8. znieść wzajemnie koszty postępowania pomiędzy stronami.

Sąd Rejonowy wskazał, że w dniu 8 maja 1998 roku K. W. (1) złożył wniosek o podział majątku wspólnego K. W. (1) i B. W..

W dniu 17 maja 2007 roku Sąd Rejonowy wydał postanowienie częściowe w przedmiocie podziału nieruchomości (k. 664).

Sąd Rejonowy podniósł, że wydając postanowienie częściowe oparł się na aktualnej wówczas treści księgi wieczystej, z której wynikało, iż B. W. przysługiwało 110/2000 udziałów, zaś K. W. (1) 98/2000 udziałów. Wydając postanowienie częściowe Sąd Rejonowy przyznał 150/2000 udziałów w nieruchomości B. W., zaś K. W. (1) – 48/2000 udziałów. Jednocześnie Sąd pierwszej instancji dokonał rozliczeń finansowych co do 220/2000 udziałów, należących do majątku wspólnego w dacie ustania wspólności ustawowej (prawomocnego orzeczenia rozwodu).

Z tego względu Sąd Rejonowy na podstawie art. 355 k.c. umorzył postępowanie w przedmiocie „rozliczenia brakujących udziałów, które to udziały zostały przez wnioskodawcę rozdysponowane w toku postępowania na matkę K. W. (2) i drugą żonę M. W.”, gdyż wcześniejsze postanowienie częściowe nie może ulec zmianie.

Jeżeli chodzi o ruchomości zgłoszone do podziału przez B. W. w piśmie procesowym jej pełnomocnika z dnia 26 sierpnia 1998 roku (k. 26 akt sprawy), Sąd Rejonowy wskazał, że bezsporne jest, iż wnioskodawca w trakcie trwania małżeństwa stron prowadził działalność gospodarczą w formie Galerii (...). Przesłuchani w sprawie świadkowie M. C., M. M. (1), W. Ż., B. P. i A. B. (1) zeznali jedynie, iż w galerii prowadzonej przez K. W. (1) znajdowały się różne przedmioty. Z zeznań tych świadków nie wynika, aby te przedmioty stanowiły majątek dorobkowy stron, a tylko, że były na wyposażeniu galerii. Fakt oddawania przedmiotów do galerii w komis potwierdzili świadkowie E. J. i M. M. (2). Biegła H. M. (1) w swojej opinii (k. 856-882) wyceniła jedynie ruchomości znajdujące się w galerii na dzień spisania inwentaryzacji.

Opinia ta w żaden sposób nie może być dowodem na to, iż przedmioty wycenione w niej stanowią majątek dorobkowy stron. Biegła w opinii podniosła, że obecnie nie istnieją żadne dokumenty świadczące o pochodzeniu przedmiotów znajdujących się w galerii w chwili sporządzenia inwentaryzacji znajdującej się w aktach sprawy.

Z zeznań B. D., sporządzającej tę inwentaryzację, wynika, że była ona zatrudniona w galerii jako sprzątaczką. Jej zeznania są niespójne i chaotyczne. Zdaniem Sądu Rejonowego nie można oprzeć się na dokumencie sporządzonym w tak nieprecyzyjny sposób i uznać, że może on być podstawą do przyjęcia, iż ruchomości spisane przez tego świadka stanowią majątek dorobkowy stron.

Pełnomocnik uczestniczki zgłosił również dodatkowo do podziału inne ruchomości (k. 1433 akt sprawy). Uczestniczka nie wyraziła zgody na oszacowanie tych ruchomości przez biegłego, a w toku postępowania w żaden sposób nie zostało wykazane, iż te ruchomości stanowią majątek dorobkowy stron.

Z kolei wnioskodawca w piśmie procesowym z dnia 5 lutego 2009 roku zgłosił do podziału ruchomości, które miały być na wyposażeniu mieszkania na ulicy (...) a następnie mieszkania na ulicy (...) oraz nakłady na oba powyższe mieszkania. Jedynie K. W. (2) – matka wnioskodawcy (k. 442) zeznała, że wyposażenie mieszkania przy ul. (...) stanowiły przedmioty zgłoszone do podziału przez wnioskodawcę. Jednak z zeznań tych nie wynika, czy te przedmioty mogły stanowić wyposażenie galerii i czy nie były tylko tymczasowo w mieszkaniu, w którym zamieszkiwały strony. Wobec powyższego zeznaniom tym co do tego, że te rzeczy miały stanowić własność stron, Sąd Rejonowy nie dał wiary. Sąd Rejonowy obdarzył natomiast wiarą zeznania świadków G. K. (1), I. P., R. Z. (1) i W. P. mówiące o skromnym wyposażeniu mieszkania przy ul. (...).

Świadek S. K. (1), w zeznaniach ocenionych przez Sąd pierwszej instancji jako bezstronne i wiarygodne, stwierdziła, że nie widziała w mieszkaniu przy ul. (...) żadnych przedmiotów zabytkowych. Zeznania świadków G. M., S. O., E. J. i E. K. niczego nie wnoszą w przedmiocie własności ruchomości znajdujących się w tym mieszkaniu.

Sąd Rejonowy nie dał zaś wiary zeznaniom A. B. (2) i Z. N. (1), uznając je za stronnicze.

Jeżeli chodzi zaś o samochód marki Ł. S., Sąd Rejonowy uznał, że uczestniczka nabyła go częściowo z pieniędzy pochodzących z darowizny od jej rodziców, stanowiących wartości F. (...), a pozostałe pieniądze pochodziły z majątku dorobkowego stron. Tę brakującą kwotę uczestniczka musiała jednak zwrócić wnioskodawcy w całości w trakcie trwania związku małżeńskiego.

W piśmie procesowym z dnia 3 grudnia 1999 roku (k. 138) wnioskodawca zgłosił do podziału nakłady na lokale mieszkalne położone w L. przy ul. (...) i przy ul. (...). Wobec prawomocnego orzeczenia sądu wydanego w sprawie I C 150/95 bezsporne jest, że lokale te zostały nabyte z majątku odrębnego uczestniczki.

Na karcie 160 akt sprawy znajdują się pokwitowania, które uczestniczka B. W. musiała wystawiać wnioskodawcy w 1984 roku na otrzymane od K. W. (1) pieniądze na utrzymanie dzieci oraz domu. Uczestniczka przedstawiła również umowy darowizny, jakie otrzymała od swojej rodziny w 1994 roku.

Z uwagi na fakt, iż pomiędzy stronami w okresie nabywania przez B. W. mieszkań (nie wchodzących do majątku wspólnego) istniały już ogromne konflikty, trudno jest uznać, że uczestnik dawał jej pieniądze na remont jej mieszkań lub, że pieniądze te pochodziły z majątku wspólnego stron.

Jest mało prawdopodobne, aby uczestnik, składający w 1994 roku zawiadomienie do prokuratury, że jest bity przez żonę, dawał jej pieniądze na remont mieszkań, które stanowiły jej majątek odrębny.

To, że środki na remonty tych mieszkań pochodziły z majątku odrębnego uczestniczki, a wnioskodawca w żaden sposób nie przyczynił się do tych remontów, potwierdzają w swoich zeznaniach świadkowie M. M. (3), W. H. i W. B. (1), jak również sama uczestniczka w zeznaniach obdarzonych przez Sąd Rejonowy wiarą.

W tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom M. M., iż pieniądze na remont mieszkania przy ul. (...) dawali rodzice wnioskodawcy.

Sąd Rejonowy umorzył postępowanie co do przynależności lokalu mieszkalnego położonego w L. przy ul. (...) do majątku wspólnego B. W. i K. W. (1), wskazując, że w tym przedmiocie wypowiedział się sąd w sprawie I C 150/95, uznając ten lokal za majątek odrębny uczestniczki.

Sąd Rejonowy jako podstawę prawną orzeczenia przywołał przepisy art. 46 k.r.io. oraz art. 1035 k.c. w zw. z art. 207 k.c.

Wpis Sąd Rejonowy obliczył zgodnie z przepisami obowiązującymi w chwili złożenia wniosku o podział majątku stron, tj. na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 grudnia 1996 roku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd Rejonowy uzasadnił art. 520 k.p.c.

*

Apelacje od tego postanowienia wnieśli B. W. i K. W. (1).

B. W. zaskarżyła postanowienie w części, tj. w punktach 1, 2, 3 i 7 (w zakresie obciążenia jej kosztami postępowania), zarzucając

I. sprzeczne z materiałem dowodowym ustalenie, że:

1. w orzeczeniu częściowym Sąd podzielił i rozliczył całość udziałów we współwłasności nieruchomości przy ul. (...) w L. , podczas gdy Sąd podzielił tylko 198/2000 przy łącznym wówczas stanie posiadania 208/2000 udziałów, a przy rozliczeniu nie uwzględnił nadto wartości udziałów 12/2000 zbytych przez K. W. (1) po rozwodzie, tak więc powinien to uczynić obecnie w orzeczeniu końcowym;

2. nie zostało w sprawie udowodnione, aby przedmioty znajdujące się w Galerii (...) stanowiły majątek wspólny, podczas gdy nie kwestionował tego sam wnioskodawca, spór zaś dotyczył stanu posiadania oraz daty, z jaką należy rozliczyć wyposażenie Galerii;

3. uczestniczka nie wyraziła zgody na oszacowanie ruchomości, które sama zgłosiła; podczas gdy z notatki biegłego wynika, że oboje uczestnicy po prostu podnieśli, że nie mają już żadnych ruchomości w swoim posiadaniu;

II. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, poprzez:

1. bezzasadne obciążenie jej kosztami sądowymi, podczas gdy udowodniła, że pozostaje w bardzo trudnej sytuacji finansowej i wielokrotnie wnosiła o zwolnienie od kosztów sądowych;

2. naruszenie przepisów postępowania dotyczących uzasadnienia orzeczenia i sporządzenie go w sposób lapidarny i uniemożliwiający właściwą kontrolę prawidłowości rozstrzygnięcia;

3. brak w postanowieniu odniesienia się do jej wniosków dotyczących rozliczenia wierzytelności z tytułu zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek matki i siostry wnioskodawcy;

4. nierozpoznanie wniosków dowodowych jej pełnomocnika zgłoszonych w pismach z dnia 28 października i 30 listopada 2012 roku.

Uczestniczka wniosła o zmianę postanowienia w zaskarżonej części:

a) poprzez ustalenie, że udział 10/2000 we współwłasności nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) o wartości 20220 zł, wchodzący do majątku wspólnego, nie został podzielony w orzeczeniu częściowym i dokonanie podziału tego udziału poprzez przyznanie na rzecz wnioskodawcy i uczestniczki udziałów po 5/2000 bez wzajemnych rozliczeń, a nadto zasądzenie na jej rzecz połowy wartości udziału 12/2000, który zbył wnioskodawca po rozwodzie, tj. kwoty 12132 zł, płatnej w terminie miesiąca;

b) zasądzenie od wnioskodawcy na jej rzecz połowy wartości wyposażenia Galerii według wyliczenia biegłej H. M., płatnej w terminie miesiąca;

c) o ile Sąd drugiej instancji przyjmie, że antyki, które na wniosek K. W. oszacował biegły T. R., należą do majątku wspólnego, przyznanie ich na własność wnioskodawcy oraz zasądzenie na jej rzecz połowy ich wartości płatnej w terminie 6 miesięcy.

d) odpowiednią zmianę punktu 7.

Wniosek o zmianę zaskarżonego postanowienia został dodatkowo sprecyzowany przez uczestniczkę w piśmie z dnia 16 grudnia 2015 roku (k. 2090-2091).

K. W. (1) zaskarżył postanowienie w części, tj. w punktach 1., 4. i 5., a nadto w zakresie punktów 7. i 8., zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności:

1. art. 233 § 1 k.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez ocenę dowodów niezgodną z wymogami zawartymi w tym przepisie, polegającą na wybitnie pobieżnym i jednostronnym ustosunkowaniu się do obszernego materiału dowodowego zebranego w toku postępowania, a w szczególności:

a) pominięcie istotnych dowodów w postaci poświadczonej za zgodność z oryginałem kserokopii złożonego przez wnioskodawcę do prokuratury zawiadomienia o popełnieniu przez B. W. przestępstwa zaboru ruchomości wchodzących w skład majątku dorobkowego (w tym antyków wysokiej wartości) z dnia 3 października 1994 roku w sprawie 1 Ds 2105/94 (k. 339), dokumentacji (k.278-281), zdjęć fotograficznych obrazujących wyposażenie mieszkania przy ul. (...) zajmowanego wspólnie przez małżonków oraz wyposażenie mieszkania przy ul. (...), zajmowanego wyłącznie przez uczestniczkę B. W. – na których widoczne są przedmioty (antyki) wchodzące w skład majątku dorobkowego, o których mowa w zawiadomieniu o przestępstwie, a nadto zeznań świadka M. M. i zaniechanie ustosunkowania się do tej części materiału dowodowego w uzasadnieniu postanowienia,

b) bezkrytyczne danie wiary wyjaśnieniom uczestniczki oraz zeznaniom zgłoszonych przez nią świadków (G. K., I. P., R.Z., W. P., S. K.) i uznaniu za niewiarygodne zeznań świadków zgłoszonych przez wnioskodawcę: A. B., Z. N., M. M. oraz uczestniczki K. W., bez wskazania, z jakich przyczyn Sąd obdarzył wiarą jedynie zeznania świadków zgłoszonych przez uczestniczkę, a odmówił wiary zeznaniom świadków zgłoszonych przez wnioskodawcę oraz uczestniczkę K. W.,

2. art. 567 § 1 k.p.c. i art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. przez zaniechanie dokonania jakichkolwiek ustaleń co do składu i wartości majątku wspólnego stron w części obejmującej ruchomości oraz nakłady z majątku wspólnego, a także w kwestiach mających podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. m. in. w jakim okresie strony pozostawały w ustroju wspólności ustawowej, jakie ruchomości nabywały w czasie trwania wspólności ustawowej ze środków wspólnych i które z nich zachowały w posiadaniu w dacie ustania wspólności ustawowej, w jakich latach przeprowadzany był remont lokalu przy ul. (...) oraz lokalu przy ul. (...), jaki był jego zakres oraz czy w tym okresie małżonkowie pozostawali w konflikcie, z jakich źródeł finansowane były remonty obu lokali;

3. zaniechanie rozpoznania niektórych wniosków dowodowych zawartych w pismach procesowych wnioskodawcy, mogących mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia;

II. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegająca na ustaleniu, jakoby w skład majątku wspólnego małżonków nie wchodziły ruchomości określone w punktach 1-84 pisma wnioskodawcy z dnia 3 lutego 2009 roku, a nadto że z majątku wspólnego nie były dokonywane nakłady na lokale uczestniczki przy ul. (...) oraz (...), podczas gdy właściwa ocena materiału dowodowego, przy uniknięciu wymienionych wyżej naruszeń prawa procesowego, nie daje podstawy do takich ustaleń, a nadto:

III. naruszenie prawa materialnego przez wskazanie wadliwej, nieadekwatnej do treści rozstrzygnięcia podstawy prawnej, a nadto art. 45 § 1 i § 2 k.c. oraz przez ich niezastosowanie w sprawie niniejszej,

a nadto – w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania:

IV. wadliwe rozliczenie kosztów postępowania polegające na ich wzajemnym zniesieniu i zaniechaniu proporcjonalnego rozliczenia kosztów poniesionych w toku postępowania przez wnioskodawcę tytułem zaliczek na opinie biegłych;

V. w zakresie bezzasadnego obciążenia wnioskodawcy kosztami postępowania sądowego, pomimo iż wielokrotnie udowodnił swoją trudną sytuację finansową i wielokrotnie wnosił o zwolnienie go od kosztów sądowych.

Wnioskodawca domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmiany zaskarżonego postanowienia w punktach 1., 4., 5., 7. i 8. przez:

a) zaliczenie do majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestniczki ruchomości wymienionych pod poz. 1-84 w piśmie wnioskodawcy z dnia 3 lutego 2009 roku oraz samochodu Ł. S. i dokonanie ich podziału przez przyznanie ich na własność uczestniczki ze splatą na rzecz wnioskodawcy w wysokości 1/2 ich wartości określonej w opinii uzupełniającej biegłego T. R. , tj. w kwocie 364090 zł, a nadto ruchomości wymienionych w punktach (...), (...) pisma procesowego uczestniczki z dnia 26 sierpnia 1998 roku (k. 29-32), przyznanie ich na własność uczestniczki ze splatą dla wnioskodawcy w wysokości połowy ich wartości,

b) rozliczenie w niniejszym postępowaniu nakładów z majątku wspólnego na remonty 2 lokali mieszkalnych stanowiących majątek osobisty uczestniczki, tj. lokalu przy ul. (...) oraz lokalu przy ul. (...) – wg zakresu i wartości wyliczonej w opinii biegłego J. P. przez przyznanie tych nakładów na własność uczestniczki i zasądzenie od niej na rzecz wnioskodawcy kwoty 67574 zł – tytułem spłaty połowy ich wartości,

c) zasądzenie od uczestniczki B. W. na rzecz wnioskodawcy K. W. (1) kwoty 2135 zł stanowiącej połowę kosztów opinii biegłej sądowej J. C. dotyczącej szacowania nieruchomości stanowiących majątek dorobkowy stron;

d) zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwoty 4045,12 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w postaci połowy uiszczonych przez wnioskodawcę zaliczek na opinie biegłych.

Na wypadek nieuwzględnienia wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia wnioskodawca wniósł o uzupełnienie postępowania dowodowego przez oszacowanie wartości ruchomości określonych w punktach 51-114, 11j i 11y pisma wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje wnioskodawcy i uczestniczki B. W. (za wyjątkiem zaskarżonego przez nią punktu 2. postanowienia Sądu Rejonowego, gdyż w tym zakresie jej zażalenie zostało odrzucone), są zasadne o tyle, o ile konieczne jest uchylenie zaskarżonego postanowienia w skutecznie zaskarżonym zakresie i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Sąd Okręgowy dostrzega i miał na uwadze okoliczność, że postępowanie w niniejszej sprawie toczy się kilkanaście lat, od dnia 5 maja 1998 roku. Tym bardziej należy krytycznie ocenić fakt, że, mimo wieloletniego postępowania oraz obszernego materiału dowodowego (sprawa liczy ponad 10 tomów akt), uzasadnienie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego nie spełnia podstawowych wymagań przewidzianych w art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., co sprawia, że zaskarżone postanowienie nie poddaje się kontroli odwoławczej, gdyż Sąd Rejonowy zaniechał poczynienia jakichkolwiek ustaleń faktycznych co do:

a) istnienia wspólności ustawowej (sposobu jej powstania i ustania, okresu jej trwania itp.),

b) nabytych do majątku wspólnego ruchomości, ich istnienia w chwili ustania wspólności i dokonywania działu, ewentualnych rozliczeń związanych z ich posiadaniem,

c) wydatkowania przez byłych małżonków środków na różne cele, czasu i rodzaju tych wydatków bądź nakładów oraz źródeł sfinansowania, co ma znaczenie w kontekście podniesionych roszczeń z tytułu rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny, ale też zgłoszonych przez uczestniczkę do majątku wspólnego wierzytelności,

d) sytuacji materialnej i rodzinnej wnioskodawcy i uczestniczki B. W..

Sąd Rejonowy ograniczył się do wyjątkowo lakonicznej i wybiórczej oceny części dowodów osobowych, przy czym znaczna część jego wniosków pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Tylko w szcątkowym zakresie Sąd Rejonowy przywołał przepisy prawa materialnego mające stanowić podstawę prawną zaskarżonego orzeczenia.

Dodatkowo, sama redakcja zaskarżonego postanowienia i jego uzasadnienia, liczne omyłki, błędy gramatyczne i stylistyczne, świadczą o braku należytej staranności Sądu pierwszej instancji, wymaganej nie tylko przy merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy, ależ też przy sporządzaniu orzeczenia i jego uzasadnienia.

Wobec zapadłego wcześniej prawomocnego postanowienia częściowego dotyczącego nieruchomości, przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w zaskarżonym postanowieniu były kwestie podziału innych składników majątku wspólnego oraz zgłoszonych przez wnioskodawcę i uczestniczkę B. W. roszczeń z tytułu nakładów.

Odnosząc się do zakresu rozstrzygnięcia o podziale majątku wspólnego B. W. i K. W. (1) w prawomocnym postanowieniu z dnia 17 maja 2007 roku (k. 664), należy zauważyć, że ta ocena pozostaje utrudniona z uwagi na fakt, iż Sąd pierwszej instancji nie sporządził uzasadnienia tamtego postanowienia.

Na podstawie jego sentencji należy stwierdzić, że niewątpliwie przedmiotem orzekania były wówczas nieruchomości i udziały we współwłasności nieruchomości opisane w sentencji tego postanowienia.

Celowość wydawania postanowień częściowych w sprawach działowych należy uznać za wysoce dyskusyjną, aczkolwiek nie jest to wykluczone przy odpowiednim stosowaniu art. 317 § 1 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W takim wypadku orzeczenie musi jednak zawierać rozstrzygnięcie o przyznaniu określonych składników majątkowych, jak i o koniecznych rozliczeniach z tego tytułu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1984 roku, III CZP 72/83, OSNC 1984/7/115).

Odnosząc tę zasadę do zaskarżonego orzeczenia należy stwierdzić, że postanowienie z dnia 17 maja 2007 roku uregulowało całość rozliczeń związanych z nieruchomościami i udziałami we współwłasności nieruchomości, o których Sąd Rejonowy rozstrzygnął, niezależnie od tego, czy zostały one dokonane prawidłowo. W tym zakresie twierdzenia wnioskodawcy i uczestniczki formułowane w toku postępowania nie mogą być brane pod uwagę, bowiem sądy są związane prawomocnym orzeczeniem (art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) i w tym zakresie zachodzi powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Gdyby zatem przyjąć, że uczestnik postępowania składa następnie wniosek mający za przedmiot sprawę prawomocnie osądzoną, wniosek w tym zakresie powinien zostać odrzucony (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania w tym zakresie jest wadliwe.

Niezależnie jednak od powyższych rozważań należy wskazać, że o ile w zaskarżonym postanowieniu częściowym Sąd Rejonowy rozstrzygnął o rozliczeniach mających za przedmiot nie tylko udziały we współwłasności nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), które zostały przyznane odpowiednio B. W. jak i K. W. (1), ale również rozliczenie udziałów zbytych przez K. W. (1) na rzecz M. W., K. W. (2), A. B. (4) i A. B. (1) (łącznie 12/2000 części), oczywistym jest – wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego zawartym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia – że postanowienie częściowe nie objęło należących do majątku wspólnego B. W. i K. W. (1) udziałów 10/2000 części, co do których ujawniony jako współwłaściciel pozostaje K. W. (1). Sąd Rejonowy ustalił bowiem prawidłowo, że wysokość udziałów we współwłasności tej nieruchomości należących do majątku wspólnego wynosiła 220/2000 części, a następnie przyznał B. W. udział 150/2000 części, zaś K. W. (1) – udział 48/2000 części, tj. łącznie rozdysponował udziałami wynoszącymi 198/2000 części. Uwzględniając nawet to, że rozliczeniem objął udziały zbyte przez K. W. (1) przed wydaniem tego postanowienia (łącznie 12/2000), widoczne jest, że Sąd Rejonowy nie podzielił pomiędzy byłych małżonków udziału 10/2000 części we współwłasności tej nieruchomości i stan w tym zakresie nie uległ zmianie do chwili obecnej. Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy obejmie wobec tego podziałem majątku wspólnego również pozostały udział we współwłasności przedmiotowej nieruchomości wynoszący 10/2000 części (dokonując jego podziału bądź przyznając go jednemu z byłych małżonków z odpowiednią spłatą na rzecz drugiego). W tym zakresie niczego nie zmienia prawomocność rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2. zaskarżonego postanowienia, mającego jedynie charakter formalny.

Jeżeli chodzi o ruchomości wchodzące w skład majątku wspólnego, należy wskazać, że w toku postępowania wnioskodawca i uczestniczka B. W. wielokrotnie wskazywali na liczne przedmioty mające stanowić składniki majątku wspólnego.

Uczestniczka B. W. po raz pierwszy wskazała te przedmioty w piśmie z dnia 26 sierpnia 1998 roku (k. 26-77), przy czym należy zwrócić uwagę, że m. in.:

a) sama przyznała, że przedmioty z pozycji od 51 do 114, 11-j i 11-y znajdują się w jej posiadaniu, twierdząc zarazem, że pozostałe ruchomości znajdują się w posiadaniu wnioskodawcy (k. 32),

b) odwołała się do postanowienia Prokuratora Rejonowego dla Miasta L. w sprawie 1 Ds 1383/96 (k. 67-68), z którego miało wynikać, że przedmioty w nim wymienione znajdują się w posiadaniu K. W. (1).

Sąd Rejonowy zaniechał jakiegokolwiek weryfikacji tej drugiej informacji (np. poprzez dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt dochodzenia), a obie okoliczności łącznie świadczą o tym, że niezależnie od sporu co do istnienia określonych składników majątku wspólnego (w ogóle bądź w dacie ustania wspólności ustawowej) i tego, kto jej posiada, istniały ruchomości należące do majątku wspólnego stron, o których Sąd Rejonowy powinien orzec (przyznając je jednemu z byłych małżonków z odpowiednią splatą, albo w przypadku ich utraty po ustaniu wspólności ustawowej – dokonując odpowiedniego rozliczenia ich wartości w przypadku bezprawnego zbycia albo zużycia).

Z kolei K. W. (1) w piśmie z dnia 7 października 1998 roku (k. 80) przyznał, że w skład majątku wspólnego wchodzi szereg ruchomości wskazanych przez uczestniczkę, formułując jedynie twierdzenie, że znajdują się one w posiadaniu B. W..

W toku postępowania zarówno wnioskodawca jak i uczestniczka wielokrotnie uzupełniali swoje twierdzenia co do ruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego (m. in. k. 105-105v, 112-116, 278-281, 447-455, 931-976, 1099-1102, 1412-1417, 1433-1434, 1531-1535, 1603-1614, 1645-1652), przyznając również to, że posiadają bądź posiadali niektóre z tych przedmiotów w dacie ustania wspólności ustawowej.

Dodatkowo wnioskodawca złożył dokument inwentaryzacji końcowej z dnia 12 stycznia 1997 roku (k. 903-908), który również powinien być przedmiotem wnikliwej oceny Sądu pierwszej instancji, zwłaszcza, że dotyczy stanu zbliżonego czasowo do ustania wspólności ustawowej, a istniejącego już w okresie faktycznej separacji małżonków, a także zwrócił się o dołączenie akt sprawy 1 Ds 2109/94 również mającej dotyczyć składników majątku wspólnego (k. 1347).

W sprawie Sąd Rejonowy przesłuchał kilkudziesięciu świadków: M. M. (3) (k. 341v – błędna numeracja akt sprawy), W. H. (k. 342 – błędna numeracja akt sprawy), W. B. (2) (k.343v), M. C. (k. 390), M. M. (1) (k. 391), W. Ż. (k. 392), B. P. (k. 392), A. B. (1) (B., k. 406, 1093-1094), A. B. (4) (k. 406v-407), G. M. (k. 411v), S. O. (k. 411v), E. J. (k. 421), G. K. (1) (k. 443), I. P. (k. 443), R. Z. (1) (k. 443), E. H. (k. 443v), W. P. (k. 443v), K. B. (k. 443v), S. K. (1) (k. 463), E. K. (k. 480), M. M. (k. 1078-1079), B. D. (k. 1097) i Z. N. (1) (k. 1977-1980), jak również uczestników K. W. (1), B. W. i K. W. (2) (wezwaną do udziału w charakterze uczestnika postępowania, wobec czego jej zeznania w charakterze świadka nie mogą stanowić dowodu w sprawie), z których ocenił jedynie część dowodów i to w sposób wyjątkowo lakoniczny.

Pomimo tego, że w sprawie działowej sąd ma obowiązek z urzędu ustalić skład i wartość majątku wspólnego, a w przypadku utraty tych przedmiotów – ich odpowiedniego rozliczenia, na skutek zaniechania ustaleń faktycznych w tym przedmiocie w następstwie w sposób oczywisty sprzecznego z materiałem dowodowym i z zasadami doświadczenia życiowego wywodu Sądu pierwszej instancji, iż w majątku wspólnym stron nie było żadnych ruchomości, Sąd Rejonowy uchylił się od dokonania podziału majątku wspólnego w zakresie ruchomości, być może bazując na niedającej do tego podstaw informacji biegłego R. Z. (2), że strony oświadczyły, iż nie dysponują już ruchomościami (k. 1908).

Podobnie już w piśmie z dnia 30 grudnia 1999 roku wnioskodawca zgłosił do rozliczenia określone nakłady z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestniczki B. W. w postaci obu lokali mieszkalnych: przy ul. (...) i przy ul. (...) (k. 138-140), do czego odnosiła się również uczestniczka (k. 154-157), a następnie zakres tych nakładów sprecyzował (k. 1130-1132, 1193-1211). Z kolei w pismach z dnia 28 października i 30 listopada 2012 roku uczestniczka B. W. zgłosiła do podziału majątku wspólnego wierzytelności z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek K. W. (2) i J. W., formułując przy tym szereg wniosków dowodowych (k. 1430-1440, 1542-1545), których w znacznej części Sąd Rejonowy nie rozpoznał.

Sąd Rejonowy, pomimo prowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny B. W. i obowiązku działania w tym zakresie z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2008 roku, III CZP 148/07, OSNC 2009/2/23), nie poczynił w tym przedmiocie ustaleń co do tego, czy jakiegokolwiek nakłady na oba lokale były czynione, kiedy, w jakim rozmiarze, w jaki sposób i z jakich środków. W tym stanie rzeczy twierdzenie Sądu pierwszej instancji, iż nakłady te były w całości sfinansowane ze środków z majątku odrębnego uczestniczki jawi się jako dowolne, a co najmniej znacznie przedwczesne i nie poddające się weryfikacji.

Sąd Rejonowy, orzekając w sprawie ponownie, rozstrzygnie o zasadności przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych przez strony a dotychczas nie przeprowadzonych, w zakresie niezbędnym dla rozstrzygnięcia uzupełni postępowanie dowodowe, w szczególności poprzez wnikliwe przesłuchanie K. W. (1) i B. W. na okoliczność składników ruchomych majątku wspólnego i zgłoszonych roszczeń.

Na podstawie całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego Sąd Rejonowy ustali wszystkie istotne dla podziału majątku wspólnego okoliczności, przywoływane wyżej przez Sąd Odwoławczy.

Sąd Rejonowy orzekając ponownie oceni też, w jakim zakresie przydatne dla rozstrzygnięcia i aktualne pozostają wywołane w sprawie opinie biegłych. W przypadku opinii biegłej H. M. (3) Sąd Rejonowy będzie mieć ponadto na uwadze, że jej przydatność zależy od ustalenia, czy wskazane w spisie z k. 34-64 ruchomości stanowiły składniki majątku wspólnego i to w dacie ustania wspólności ustawowej, a także to, że biegła przywołała ceny przedmiotów podane w spisie bez weryfikacji ich rzeczywistej wartości rynkowej. W razie konieczności Sąd Rejonowy uzupełni w niezbędnym zakresie opinie biegłych (zlecając je – w zależności od potrzeb – tym samym lub innym biegłym).

Na podstawie wnikliwie ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy dokona odpowiedniego podziału majątku wspólnego i rozstrzygnie o innych zgłoszonych roszczeniach, przywołując w uzasadnieniu orzeczenia podstawę prawną tych rozstrzygnięć.

Orzekając ponownie Sąd Rejonowy orzeknie również o kosztach instancji odwoławczej (art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), a rozstrzygając o kosztach postępowania i o nieuiszczonych kosztach sądowych będzie mieć na uwadze zasady wynikające z art. 520 k.p.c., które należy odnieść do przebiegu i wyniku postępowania.

Z tych względów na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia.

1 Oczywista niedokładność, w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie.